

Runojen, loitsujen ja

Kyselin Karjalan Heimon lukijoilta viime vuoden puolella (KH 7-8/2008) tietoja runonlaulaja Anni Kiriloffista ja runonkerääjä Iivari Ievalasta. Vienasta vuonna 1922 Suomeen tulleina he edustavat kiinnostavaa vaihetta runonkeruun historiassa.

Pian lehden ilmestymisen jälkeen sain kymmenkunta yhteydenottoa: sukulaisilta, entisiltä naapureilta ja Karjalan suvuista kiinnostuneilta. Suuret kiitokset teille kaikille! Kalevalan juhluvuoden kunniaksi esitetään tässä yhteenvetoa antamistanne tiedoista.

Petroskoissa asuva ja sukuja tutkinut Rudolf Toivonen lähetti oheisen Anna Kiriloffin sukutaulun. Se osoittaa, että Anni (Anna) Ossipantytär Kirilov, os. Dorofejeva, syntyi 23.7.1882 (suomalaisissa lähteissä 23.8) pienessä Aajuolahden kylässä Vuonnisen lähellä. Suku oli muuttanut väliin maissa. Isä oli Osip Jeliseinpoika, äiti Matrena (Matro) Maksimantytär.

Anni meni naimisiin 29.6.1906 Kontonkin Kenttjärveltä kotoisin olevan Mihail Simananpoika Kirilovin (synt. n. 1875; Pauli Laukkanen lähetti hänenkin sukutietojaan) kanssa. Lapsia syntyi venäläisten lähteiden mukaan kolme; suomalaisissa lähteissä mainitaan lisäksi kolme. Aviomies Mihail kuoli 1919, ja 1922 Anni tuli lastensa kanssa pakolaisena Suomeen.

Kuva Annin elämästä Suomessa koostuu hajattiedoista. Vuosina 1922-23 hän oli varmasti Kymminlinnan pakolaisleirillä, koska häntä äänitettiin siellä. Ainoa tunnettu valokuva Annista on leirin opettajana toimineen Toini Kälviäisen ottama (julkaistu KH 7-8/2007 ja ks. Sakari Vuoriston artikkeli Kalevalaseuran vuosikirja 71 s. 276).

Virallisesti Anni mainitaan Karjalan pakolaisten rekisterissä vasta 28.7.1930. Hän eli 30-luvun alussa Martinniemiessä, missä hänet mainitaan vielä 11.11.1936, mutta oleskeli jossain vaiheessa myös Kymminlinnassa, missä häntä haastateltiin.

Vuonna 1938 hän oli asiakirjojen mukaan Petsamossa ja siirsi syyskuun 19.

Anni Kiriloff istuu huivi päässään ja pieni lapsi sylissään. Annin poika Juho seisoo oikealla, mutta muiden nimet eivät ole tiedossa. Kuvan omistaja Yrjö Kirjasuo.

päivänä kirkonkirjansakin Viipurin pakolaisseurakunnasta Petsamon ortodoksisen seurakuntaan. Hän meni naimisiin uhtualaisentyntyisen Nikolai Lapinniemen (ent. Hotejev, s. 1894) kanssa 11.12.1938. Mies kuoli 1.4.1946.

Anni kirjautui Oulun ortodoksisen seurakuntaan 3.2.1950. Hän asui jossain vaiheessa vaatimattomassa puutalossa Kemin Rytikarissa, välillä Ruotsissakin,

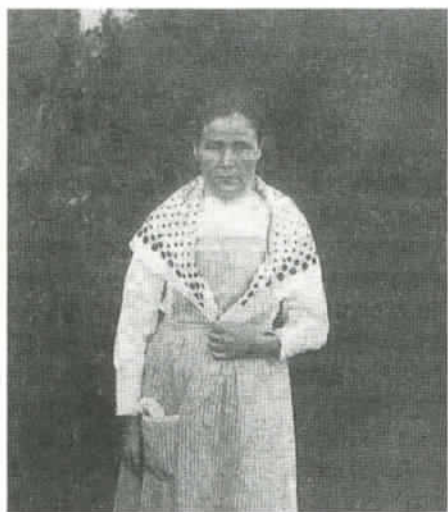
Martinniemen urheilukentän katso-moa 1920-30-luvun vaihteessa. livari Ievalan vanhemmat istuvat penkin keskellä. Olisiko livari nuori mies, joka seisoo heidän takanaan? Penkillä levaloista vasemmalle: Heikki Visamaa, pikkutyttö Martta Kovalainen, Juho Lempessalmi ja Antti Kepanen. Kuva: Karjalan Sivistysseura.

itkuvirsien Anni

Kysely toi uutta tietoa vienalaisesta runolaulusta

Vuosina 1922–23 Anni Kiriloff oli Kymminlinnan pakolaisleirillä, koska häntä äänitettiin siellä. Ainoa tunnettu valokuva Annista on leirin opettajana toimineen Toini Kälviäisen ottama.

kertoo pojanpoika Yrjö Kirjasuo. Käyneistä Rytikarissa jäi hänen mieleensä isoäidin "hyväryhtinen, ylpeänoloinen" hahmo. Veljenpoika Antero Torvinen muistelee Annin vierailua kotonaan Puolangan Kotilankylässä kesällä 1951:

"Hän oli pirteä mummo jolla oli korttipakka esiliinan taskussa. Aina kun isäni Risto ei ollut paikalla hän pelasi passianssia tai ennusti korteista paikalla olleille henkilöille, myös minulle, joka olin silloin noin 11-vuotias."

Hilpeän pinnan alla oli murheitakin. Anni oli jäänyt kahdesti leskeksi, haudannut neljä lastaan ja joutunut jättämään kotinsa Karjalassa. Pakolaiskokemusta ja huolta lapsistaan hän ilmaisi tehoisasti itkuvirsissään.

Anni Kiriloff kuoli 22.1.1958. Mutta hänen äänensä säilyi: Anni Kiriloffin sanelemia ja laulamia tekstejä on SKS:n kansanrunousarkistossa noin 100: runoja, loitsuja ja itkuvirsiiä. Ne sisältävät laajan skaalan kalevalaista runoutta Väinämöisrunoista häärunoihin, joiuista ja itkuista rikkaaseen loitsurepertuaariin asti.

Hänen runojaan ovat tallentaneet sekä suomalaiset tutkijat että vienalaisen pakolaisyhteisön jäsenet: A.O. Väisänen 1922, E.N. Setälä ja Wilhelm Doegen 1923, Iivari Ievala 1930–1931, Lauri Laiho 1936 ja Vilho Jyrinoja 1937. Huomattavimman runomäärän kirjasi Iivari Ievala Martinniemiessä 1930–1932.

Iivari (Iivo) Ievala (synt. 8.6.1906) oli Uhtuan Alajärven Ijevlevejä (suvusta on Irja Rämän selvitys KH:ssa 7-8/2001). Vanhemmat Antti ja Ksenja Ievala ja heidän lapsensa pakenivat Suomeen 1920–22.

Iivo oli hyvin nuorena osallistunut Kokkosalmeen taisteluun ja Karjalan kansannousuun 1921–1922. Hänet kirjattiin saapuneeksi Kuusamoon

9.2.1922; jo aiemmin hän oli käynyt Sepälän maamieskoulun 1918–1919.

Vuosina 1926–1927 hän opiskeli Suomen nuoriso-opistossa, ja vuonna 1927 hänestä tuli Karjalakerhojen Keskusliiton johtokunnan jäsen, myöhemmin 1930-luvulla hän ilmeisesti työskentelikin liitossa. Runonkeruu sopii hyvin tämän aktiivis-tin muotokuvaan. 1930-luvun alussa hän keräsi toistatuhatta runoa Vienan pakolaisilta, muiltakin kuin Annilta.

Uhtualta esiintyvät hänen kokoelmasaan seuraavat nimet: Olga Mitrofanoff, Kristiina Uljanoff, Oksi ja Artti Ievala, Helena Saavin, Kristiina Timofejeff, Hilippa Mihejeff. Kiestingistä: Outi Karvarintin, Palaga Bogdanoff, Santra Pestrikoff, Outi Rotonen, Outi Siniaalto. Kontokista: Sandra Ivanoff, Anni Torvijeff. Ievala asui tähän aikaan vielä perheensä kanssa Martinniemiessä, ja hän näyttää haastatelleen useimpia laulajia juuri siellä.

Iivo oli siis toimielias aatteen mies, karismaattinenkin, kertoo Pentti Arhipainen. Olen ihmetellyt, mihin Iivo Ievala 1930-luvun mittaan katosi. Nyt asia selvisi. Hän kuoli 26.9.1936, Sinikka Heinosen kertomuksen mukaan vatsataulehdukseen Marian sairaalassa Helsingissä. Hänet on haudattu Helsinkiin.

Hänen sisarensa, joita Veikko Karjalainen muistelee olleen kuusi, elivät pitempään. Heidän kerrotaan olleen pitkiä, komeita ja varakkaita. Yksi heistä palasi Venäjälle. Yhden sisaren lapsenlapsen Marianne Nybergin tavoitin Espoosta. Iivo ei ehtinyt perustaa perhettä, ja niin hänen muistonsa haalistui ajan mittaan.

Kävi niin kuin usein käy: laulajat ja kerääjät unohtetaan. Annin runoja ei ole julkaistu eikä tutkittu; vain häneltä 1923 äänitetystä "Väinämöisen kanteleensoitto"-runosta on Pekka Huttu-Hiltunen todennut, että kalevala-sävelmä on siinä eloisa, traditionaalisella tavalla luova, ja muistuttaa Anni Lehtosen taituruutta. Mutta käsi-kirjoituksia tuskin kukaan on ennen minua edes kunnolla lukenut. Iivari Ievalan kokoelma ja Anni Kiriloffin runot odottavat tutkijoitaan.

SENNITIMONEN